

Efficiency of governance-based administration of the Huai Phung Subdistrict Municipality, Huai Phung District, Kalasin Province

Pipiddhanawadee Somkhane^{1*} and Ubonrat Tonput¹

¹ Political Science program, Kalasin University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Somkhane25@gmail.com

ABSTRACT

This article aims to study 1) the efficiency of public administration based on the principles of Good Governance in Huai Phung Subdistrict Municipality, Huai Phung District, Kalasin Province, and 2) the recommendations for improving public administration efficiency based on the principles of Good Governance in the same municipality. This research employed a quantitative research methodology. The sample consisted of 99 personnel from Huai Phung Subdistrict Municipality, selected through purposive sampling. The research instruments included a 5-point Likert scale questionnaire and open-ended questions. Data were analyzed using statistical methods, including percentage, mean, and standard deviation. The research findings revealed that: 1) The overall efficiency of public administration based on the principles of Good Governance was at a high level. When considering each dimension, the rankings from highest to lowest mean scores were: Accountability, Morality, Participation, Transparency, and Efficiency, respectively. 2) The findings regarding recommendations for enhancing public administration efficiency based on Good Governance revealed that: (1) The “Electronic Information Center” system should be developed to consistently and immediately disclose all essential information to the public; (2) The public consultation format should be transformed into a “Co-think, Co-plan, and Co-decide” approach for local development planning; (3) A rigorous “Merit System” should be implemented in local personnel management; (4) Local administrators and officials must recognize and strictly adhere to the fair enforcement of laws, regulations, and local ordinances (Rule of Law); and (5) A “One-Stop Service” grievance system should be developed with a clear and transparent follow-up process.

Keywords: Efficiency, Administration, Principles of Good Governance

ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

พิพิธธนาดี สมคะณีย์^{1*} และ อุบลรัตน์ ต้นฟูฒ¹

¹ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Somkhane25@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) ข้อเสนอแนะของประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยบุคลากรในเทศบาลตำบลห้วยผึ้ง จำนวน 99 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสอบถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ 2) ผลการศึกษาข้อเสนอแนะของประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า (1) ควรพัฒนาระบบ “ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอิเล็กทรอนิกส์” ให้สามารถเปิดเผยข้อมูลสำคัญทั้งหมดต่อสาธารณะอย่างสม่ำเสมอและทันที (2) ควรเปลี่ยนรูปแบบการรับฟังความคิดเห็นเป็นการ “ร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมตัดสินใจ” ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (3) ควรนำหลัก “ระบบคุณธรรม” มาใช้อย่างเข้มงวดในการบริหารบุคลากรท้องถิ่น (4) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นควรต้องตระหนักและยึดมั่นในการบังคับใช้กฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบัญญัติท้องถิ่นอย่างเป็นธรรม (Rule of Law) (5) ควรพัฒนาระบบ “รับเรื่องราวร้องทุกข์แบบ One Stop Service” ที่มีกระบวนการติดตามผลชัดเจน

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การบริหารงาน, หลักธรรมาภิบาล

© 2026 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน สังคมโลกและประเทศไทยกำลังเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พลิกผัน และซับซ้อน (VUCA World) ซึ่งส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของประเทศในหลายมิติ มิใช่เพียงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่รุนแรงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงวิกฤตทางด้านสาธารณสุข ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และความขัดแย้งทางสังคมที่ทวีความรุนแรงขึ้น วิกฤตการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดและความหย่อนประสิทธิภาพของกลไกการบริหารบ้านเมืองแบบดั้งเดิมที่เน้นการรวมศูนย์อำนาจ ซึ่งมักประสบปัญหาเรื่องความล่าช้า การทุจริตประพฤติมิชอบ และการขาดความโปร่งใสในวงราชการ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2566) ปัญหาดังกล่าวกลายเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองที่ต้องปรับตัวให้เท่าทันสถานการณ์ ขณะที่ภาคประชาชนในฐานะพลังสำคัญจำเป็นต้องตื่นตัวและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสังคม แนวทางการปรับปรุงการบริหารกิจการบ้านเมืองในสังคมสมัยใหม่จึงเปลี่ยนจากการมุ่งเน้นการเติบโตทางตัวเลขเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ไปสู่การสร้างความสุขของประชาชน ความมั่นคงในชีวิตและการพัฒนาที่สมดุลโดยมุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลาง เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในเวทีโลก

ธรรมาภิบาล (Good Governance) ถูกยกขึ้นเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาประเทศไทยตามแนวทางการปฏิรูประบบราชการสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ความเสมอภาค และความโปร่งใส ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พ.ศ. 2560 (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ซึ่งส่งเสริมการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและอิสระในการจัดการตนเอง การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพในปัจจุบันไม่ได้วัดเพียงจากตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ แต่ยังคงพิจารณาความชอบธรรมของกระบวนการที่นำไปสู่ผลลัพธ์ โดยมีองค์ประกอบ 10 หลักของธรรมาภิบาล ได้แก่ ประสิทธิภาพ, ประสิทธิภาพ, การตอบสนอง, การรับผิดชอบ, ความโปร่งใส, การมีส่วนร่วม, การกระจายอำนาจ, นิติธรรม, ความเสมอภาค, และการมุ่งฉันทามติ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเปลี่ยนผ่านระบบราชการสู่การทำงานที่ชาญฉลาด (Smart Governance) เพื่อใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและตอบสนองปัญหาของประชาชนอย่างรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2562) แม้ว่าหลักธรรมาภิบาลจะถูกนำมาใช้ในระบอบนโยบาย แต่ในภาคปฏิบัติกลับพบปัญหาสำคัญคือ “ความล้าสมัยในการบังคับใช้หลักธรรมาภิบาล” หลายองค์กรยังบริหารงานตามระเบียบเพื่อผ่านเกณฑ์ประเมิน (Compliance) โดยขาดจิตวิญญาณของธรรมาภิบาล ประชาชนยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่แท้จริง และการมีส่วนร่วมมักเป็นเพียงการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนโดยไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ ดังนั้น จึงเกิดช่องว่างความรู้ (Knowledge Gap) ที่ว่า “ความสำเร็จของธรรมาภิบาลในระดับท้องถิ่นไม่ได้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับบริบทเชิงพื้นที่และวัฒนธรรมการบริหารงานภายในองค์กร” งานวิจัยที่ผ่านมาเน้นศึกษาธรรมาภิบาลในระดับประเทศหรือในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ (เทศบาลนครหรือเทศบาลเมือง) แต่ยังคงขาดการศึกษาเชิงลึกในเทศบาลตำบลขนาดกลางที่มีบริบทกึ่งเมืองกึ่งชนบท ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ทำให้เกิดช่องว่างในการทำความเข้าใจว่าหลักธรรมาภิบาลด้านใดที่สามารถขับเคลื่อนประสิทธิภาพการทำงานได้อย่างแท้จริงในพื้นที่ที่มีทรัพยากรจำกัดและความต้องการของประชาชนที่หลากหลาย (โอฬาร อ่องพะ, 2564)

เทศบาลตำบลห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นและมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ในฐานะศูนย์กลางการค้าและการบริหารของอำเภอห้วยผึ้ง ซึ่งเป็นพื้นที่รอยต่อสำคัญที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงเมื่อเทียบกับท้องถิ่นโดยรอบในจังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางการขยายตัวดังกล่าว เทศบาลตำบลห้วยผึ้งกลับเผชิญกับปัญหาเฉพาะถิ่นที่ทำลายหลักธรรมาภิบาลอย่างยิ่ง ได้แก่ ประเด็นความซับซ้อนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกับชุมชน และความต้องการการบริการสาธารณะที่เท่าทันต่อยุคดิจิทัลของประชาชนที่มีความตื่นตัวทางการเมืองสูง เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ใกล้เคียง เทศบาลตำบลห้วยผึ้งมีความพยายามในการยกระดับองค์กรสู่การเป็นท้องถิ่นยุคใหม่ แต่ยังคงปรากฏข้อขัดแย้งในเชิงนโยบายและการสื่อสารระหว่างฝ่ายบริหารกับภาคประชาสังคมในบางโครงการสำคัญ การเลือกศึกษาพื้นที่นี้จึงมีความโดดเด่นในฐานะ “กรณีตัวอย่างของการปรับตัว” ว่าหน่วยงานท้องถิ่นจะสามารถบูรณาการหลักธรรมาภิบาลทั้ง 10 ประการ เพื่อลดช่องว่างความขัดแย้งและสร้างความน่าเชื่อถือให้กับประชาชนได้อย่างไร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2562) ผลการศึกษาในพื้นที่นี้จะไม่เพียงช่วยแก้ปัญหาในระดับอำเภอห้วยผึ้งเท่านั้น แต่ยังเป็นตัวแบบ (Model) ให้กับเทศบาลอื่นที่มีบริบทคล้ายคลึงกันในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญอย่างยิ่งในการประเมินและวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลห้วยผึ้ง การศึกษานี้จะไม่ได้หยุดอยู่เพียงการระบุปัญหา แต่จะมุ่งค้นหาแนวทางในการ “ปิดช่องว่าง” ของประสิทธิภาพการบริหารงาน เพื่อพัฒนาไปสู่ความโปร่งใสที่ตรวจสอบได้จริง และการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการตัดสินใจสาธารณะ อันจะนำไปสู่ความสุขของประชาชนและเสถียรภาพที่ยั่งยืนของท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาในครั้งนี้ ประชากรที่ศึกษา คือ คณะผู้บริหาร พนักงาน พนักงานจ้าง ของตำบลห้วยผึ้ง อำเภอยุฬายิง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีบุคลากรในเทศบาลจำนวนทั้งสิ้น 99 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประชากรทั้งหมดในพื้นที่ที่ทำการศึกษา การกำหนดกลุ่มตัวอย่างและการให้เหตุผลเชิงวิชาการเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นกลุ่ม คณะผู้บริหาร จำนวน 7 คน พนักงาน จำนวน 66 คน พนักงานจ้าง จำนวน 26 คน ซึ่งมีบุคลากรในเทศบาลจำนวนทั้งสิ้น 99 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามแนวคิดของ Kerlinger (1986)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล ตำบลห้วยผึ้ง อำเภอยุฬายิง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปในการสำรวจประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล ตำบลห้วยผึ้ง อำเภอยุฬายิง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นแบบเลือกตอบ (Checklist/Multiple Choice) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง เก็บข้อมูลตัวแปรพื้นฐาน (Independent Variables) เพื่อจำแนกและเปรียบเทียบ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเป็นแบบสอบถามประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล ตำบลห้วยผึ้ง อำเภอยุฬายิง จังหวัดกาฬสินธุ์ ลักษณะคำถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) วัดระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล จำนวน 30 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะของบุคลากรภายในเทศบาลตำบลห้วยผึ้ง อำเภอยุฬายิง จังหวัดกาฬสินธุ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล แบบคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) รวบรวมข้อมูลเชิงลึกสำหรับการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงาน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) ศึกษาวิธีการสร้างสัมภาษณ์และแบบสอบถามจากเอกสารต่าง ๆ
- 3) กำหนดขอบเขตโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา
- 4) สร้างแบบสัมภาษณ์และแบบแบบสอบถาม โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ข้อคิดเห็นและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและถูกต้องสมบูรณ์ทุกด้าน

5) นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษา และการวัดผลประเมินผล โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence หรือ IOC) ได้ค่าความเชื่อมั่นเฉลี่ย 1.00

6) นำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่นอกพื้นที่ในการวิจัย จำนวน 30 คน ในเขตพื้นที่เทศบาล กุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอยุฬายิง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่า Reliability ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่า Cronbach's Alpha = 0.94 ได้ค่า Reliability ของแบบสอบถามมีค่าความเชื่อถือ สามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงได้ต่อไป

- 7) นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลเดินทางไปยังพื้นที่เทศบาลตำบลห้วยผึ้ง อำเภอยุฬายิง จังหวัดกาฬสินธุ์

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มประชากร

3.3 ระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ความเรียบร้อยของแบบสอบถามทั้งหมดอีกครั้ง และเก็บรวบรวมเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ (SPSS) ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้แจกแจงความถี่ คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

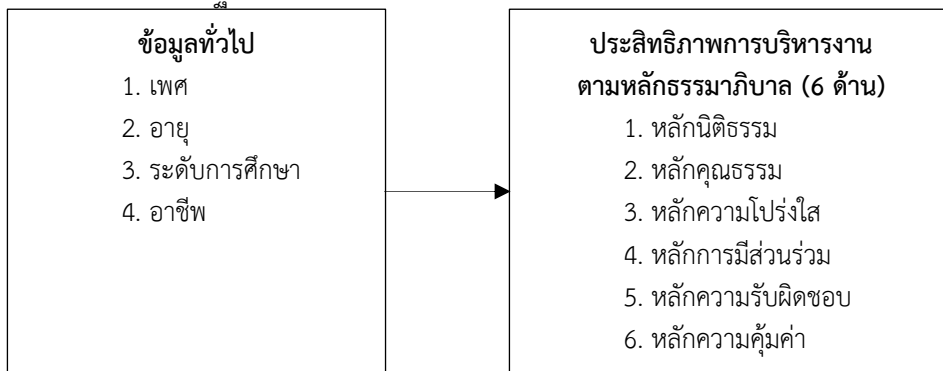
4.2 ข้อมูลประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของตำบลห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ จะวิเคราะห์แยกเป็นในด้านของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายข้อ โดยใช้การแจกแจงความถี่ คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล แล้วนำข้อมูลมาแปรค่าเฉลี่ยปัจจัยของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อระดับประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยการหาความกว้างของอันตรภาคชั้นดังนี้ (จินดารัตน์ สมคะณย์, 2557) การแบ่งเกณฑ์นี้เกิดจากการคำนวณหาความกว้างของอันตรภาคชั้นด้วยตนเองเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล กำหนดดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 คือ ระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 คือ ระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 คือ ระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 คือ ระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 คือ ระดับน้อยที่สุด

4.3 สถิติข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐานเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดตัวแปรโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) และทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานของเทศบาลตำบลห้วยผึ้ง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ข้อมูลทั่วไปจากสถานภาพของบุคลากรที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.59 มีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 65.66 และรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 53.54 ตามลำดับ

1. ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์
 ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์
 มีรายละเอียดการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์
 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านหลักนิติธรรม	3.98	0.68	มาก
2. ด้านหลักคุณธรรม	4.07	0.58	มาก
3. ด้านหลักความโปร่งใส	4.06	0.51	มาก
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.07	0.54	มาก
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.09	0.48	มาก
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	3.97	0.54	มาก
รวม	4.04	0.46	มาก

จากตาราง พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.48) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.58) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.54) ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.51) ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.68) และด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะและของบุคลากรต่อประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

การจัดกลุ่มข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็น (Themes) จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยสามารถจัดกลุ่มข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นของของบุคลากรต่อประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ออกเป็น 5 ประเด็นหลัก เพื่อให้การอภิปรายผลมีความเชื่อมโยงกับมิติการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ดังนี้

2.1 ควรพัฒนาระบบ “ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอิเล็กทรอนิกส์” ให้สามารถเปิดเผยข้อมูลสำคัญทั้งหมดต่อสาธารณะอย่างสม่ำเสมอและทันที โดยเฉพาะข้อมูลด้านการเงิน การจัดซื้อจัดจ้าง (ทุกโครงการไม่จำกัดมูลค่า) และรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามและตรวจสอบ (Accountability) ได้อย่างแท้จริง

2.2 ควรเปลี่ยนรูปแบบการรับฟังความคิดเห็นเป็นการ “ร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมตัดสินใจ” ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะในโครงการขนาดใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน เปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมและผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในคณะกรรมการกลั่นกรองแผนงาน เพื่อให้แน่ใจว่าแผนงานที่ออกมานั้น ตรงจุดและมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) สูงสุด

2.3 ควรนำหลัก “ระบบคุณธรรม” มาใช้อย่างเข้มงวดในการบริหารบุคลากรท้องถิ่น ตั้งแต่การสรรหา การเลื่อนขั้น ไปจนถึงการประเมินผลงาน โดยเน้นที่ ความรู้ ความสามารถ และความซื่อสัตย์สุจริต (Morality) หลีกเลียงระบบอุปถัมภ์ เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) สูงสุด

2.4 ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นควรต้องตระหนักและยึดมั่นในการบังคับใช้กฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบัญญัติท้องถิ่นอย่างเป็นธรรม (Rule of Law) โดยไม่เลือกปฏิบัติ และให้ความเสมอภาค (Equity) แก่ประชาชนทุกคนในการรับบริการและการถูกกำกับดูแลตามกฎหมายอย่างเท่าเทียม

2.5 ควรพัฒนาระบบ “รับเรื่องราวร้องทุกข์แบบ One Stop Service” ที่มีกระบวนการติดตามผลชัดเจน กำหนดมาตรฐานระยะเวลาในการแก้ไขปัญหา และผู้บริหารต้อง แสดงความรับผิดชอบ (Accountability) ต่อสาธารณะ เมื่อเกิดความผิดพลาด พร้อมทั้งดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ประชาชนร้องขออย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ (Responsiveness)

อภิปรายผล

จากการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้อภิปรายผลมีความเข้มแข็งและเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ ดังนี้

ตารางที่ 2 การอภิปรายผลที่เชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้

หลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน	ระดับประสิทธิภาพ	การอภิปรายผลและการเชื่อมโยงงานวิจัยอ้างอิง
1. ด้านหลักความรับผิดชอบ (Accountability)	มาก (อันดับ 1)	เป็นปัจจัยเด่นที่สุด สะท้อนถึงความกระตือรือร้น ในการแก้ปัญหา (สอดคล้องกับ สละ เจริญผล, 2551) ส่งผลให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือต่อองค์กร
2. ด้านหลักคุณธรรม (Morality)	มาก (อันดับ 2)	แสดงถึงการยึดถือความถูกต้องและความซื่อสัตย์ ในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นรากฐานของการเป็นองค์กรที่ดี
3. ด้านหลักการมีส่วนร่วม (Participation)	มาก (อันดับ 3)	ประชาชนมีบทบาทในการตัดสินใจและกำหนดทิศทางพื้นที่ (สอดคล้องกับ Kimmet, 2005) ช่วยสร้างความยั่งยืน และความเป็นประชาธิปไตยในท้องถิ่น
4. ด้านหลักความโปร่งใส (Transparency)	มาก (อันดับ 4)	มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและการจัดซื้อจัดจ้างที่ตรวจสอบ ได้จริง สร้างความโปร่งใสในกระบวนการบริหารงานภาครัฐ
5. ด้านหลักนิติธรรม (Rule of Law)	มาก (อันดับ 5)	การปฏิบัติงานเป็นไปตามระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับ อย่างเคร่งครัด แม้อยู่อันดับรองลงมาแต่ยังสะท้อนถึง ความเป็นธรรมและเสมอภาค
6. ด้านหลักความคุ้มค่า (Efficiency)	มาก (อันดับ 6)	มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากร (งบประมาณและเวลา) ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นจุดที่สามารถนำไปปรับปรุงพัฒนาเป็นมาตรฐานที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

ผลการวิจัยที่พบว่า ประสิทธิภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านหลักความรับผิดชอบ (Accountability) และด้านหลักคุณธรรม (Morality) เป็นอันดับต้นนั้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการเปลี่ยนผ่านจากระบบราชการ แนวตั้งสู่การเป็น “องค์กรแห่งความรับผิดชอบ” สาเหตุที่ผลการศึกษารั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สละ เจริญผล (2551) ไม่ใช่เพียงเพราะความคล้ายคลึงของโครงสร้างเทศบาล แต่เป็นเพราะ “แรงกดดันทางสังคม (Social Pressure)” ในเขตพื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบทอย่างห้วยผึ้ง ประชาชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคลากรท้องถิ่น ทำให้เกิดระบบการตรวจสอบทางสังคม (Social Audit) ที่ไม่เป็นทางการควบคู่ไปกับระเบียบราชการ ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบ ธรรมาภิบาล ในเทศบาลขนาดกลางไม่ได้ขับเคลื่อนด้วยข้อบังคับกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่ขับเคลื่อนด้วย “สัญญาประชาคมเชิงพื้นที่” ที่บุคลากรตระหนักว่าผลของการปฏิบัติงานส่งผลกระทบต่อเครือข่ายและคนในชุมชน นำไปสู่การยกระดับค่าเฉลี่ยด้านความรับผิดชอบและคุณธรรมให้สูงกว่าด้านอื่น ๆ

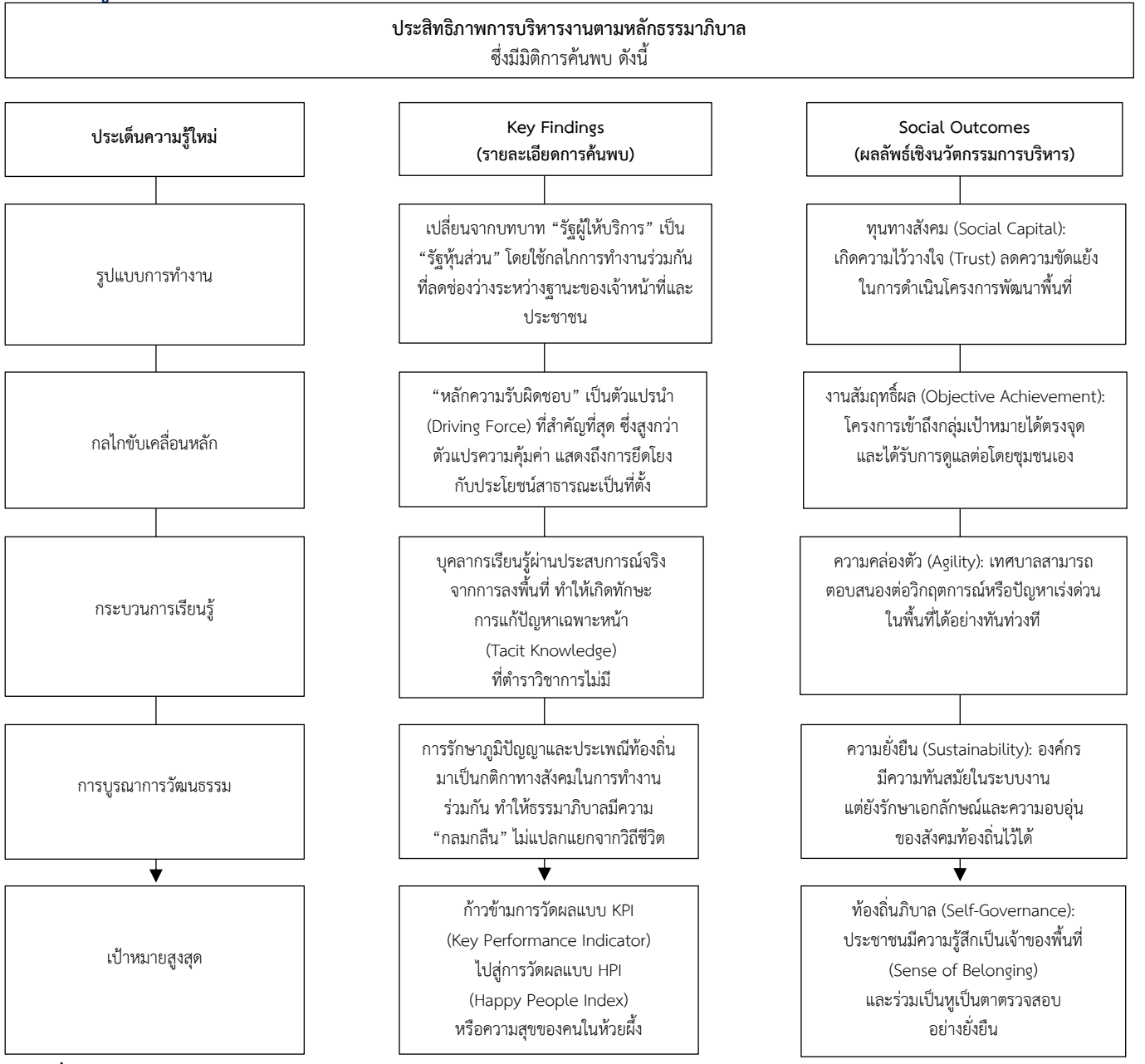
แม้ผลการวิจัยจะอยู่ในระดับมากทุกด้าน แต่ข้อสังเกตที่สำคัญก็คือ ด้านหลักความคุ้มค่า (Efficiency) และด้านหลักนิติธรรม (Rule of Law) กลับอยู่ในอันดับสุดท้าย วิเคราะห์ได้ว่าเกิดจาก “ก้นดักระเบียบราชการ” (Bureaucratic Red Tape) ที่มีความซับซ้อน แม้ผู้ปฏิบัติงานจะมีคุณธรรมและรับผิดชอบ (อันดับ 1-2) แต่กระบวนการขั้นตอนตามกฎหมายที่ล่าช้าส่งผลให้ความรู้สึกถึงความ “คุ้มค่า” และ “นิติธรรม” ในสายตาประชาชนลดทอนลง ความสอดคล้องกับแนวคิดของ Kimmet (2005) เรื่องการสร้างรากฐานประชาธิปไตยในจุดนี้ จึงเป็นเพียงการเริ่มต้น

เพราะหากเทศบาลยังไม่สามารถบูรณาการความโปร่งใส (อันดับ 4) เข้ากับการลดขั้นตอน (Efficiency) ได้อย่างเป็นรูปธรรม ประสิทธิภาพในระยะยาวอาจเผชิญกับภาวะชะงักงันทางการบริหาร

จากการค้นพบ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการที่โดดเด่น ซึ่งเรียกว่า “หัวใจสี่โมเดล ธรรมชาติแบบมีส่วนร่วมเชิงรุก” โดยมีความเชื่อมโยงกับผลการศึกษาดังนี้

- กระบวนการเชื่อมโยง (Linkage) หัวใจสี่โมเดลใช้จุดแข็งจากอันดับ 1 และ 2 (ความรับผิดชอบและคุณธรรม) มาเป็นแรงผลักดันในการเปิดพื้นที่ในอันดับ 3 (การมีส่วนร่วม) โดยไม่รอให้ประชาชนเดินเข้ามาหา แต่เป็นการที่เทศบาลรุกเข้าหาชุมชนเพื่อสร้างความฉันทามติ
- การแก้ปัญหาเชิงประจักษ์ จากข้อค้นพบที่ว่าหลักนิติธรรมและความคุ้มค่าอยู่ในลำดับท้าย โมเดลนี้จึงเสนอการสร้าง “ศูนย์ข้อมูลเปิด (Open Data)” เพื่อเชื่อมโยงความโปร่งใสเข้ากับการลดขั้นตอนราชการ ซึ่งจะช่วยยกระดับหลักนิติธรรมให้เป็นธรรมและรวดเร็วขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์และการอภิปรายผลข้างต้น ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อค้นพบสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ (New Knowledge) ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ ซึ่งเรียกว่า “หน่วยฝั่งโมเดล ธรรมาภิบาลกินได้และมีหัวใจ (Humanized Local Governance)” โดยโมเดลนี้ไม่ได้เกิดขึ้นจากทฤษฎีที่วางไว้ล่วงหน้า แต่กลั่นกรองมาจากสถานะความเป็นจริงของเทศบาลตำบลหน่วยฝั่งที่สามารถประสาน “หลักการบริหารสมัยใหม่” เข้ากับ “บริบททางสังคมวัฒนธรรม” ได้อย่างลงตัว องค์ความรู้ใหม่นี้มุ่งตอบสนองวัตถุประสงค์การศึกษา โดยเฉพาะในแง่ของระดับประสิทธิภาพที่พบว่า หลักความรับผิดชอบ (Accountability) และ หลักคุณธรรม (Morality) นำโด่งเป็นอันดับ 1 และ 2 ซึ่งนำไปสู่การนิยามรูปแบบการบริหารจัดการท้องถิ่นที่มีหัวใจสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. People as Partners (จากผู้สู่หุ้นส่วน) เป็นการก้าวข้าม “หลักการมีส่วนร่วม” แบบเดิมที่ประชาชนเป็นเพียงผู้มาประชุมสู่การเป็น “หุ้นส่วนพัฒนา” ที่ร่วมรับผิดชอบผลลัพธ์ของโครงการในพื้นที่ร่วมกับเทศบาล
2. Responsibility over Economy (ความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจ) ข้อค้นพบชี้ชัดว่าบุคลากรให้ความสำคัญกับ “สัญญาประชาคม” มากกว่าการมองเพียงตัวเลขความคุ้มค่า (Efficiency) ในเชิงบัญชี ทำให้โครงการต่าง ๆ ได้รับการยอมรับสูงเพราะตอบโจทย์ “ความพึงพอใจเชิงสังคม”
3. Cultural Integration (ธรรมาภิบาลวิถีถิ่น) การใช้ทุนทางวัฒนธรรมและระบบเครือข่ายในอำเภอหน่วยฝั่งเป็นกลไกตรวจสอบทางสังคม (Social Audit) ทำให้ความโปร่งใสเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ไม่ใช่เพียงเพราะเกรงกลัวต่อกฎหมาย

สรุปผลการวิจัย

การผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าภาพรวมของประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงความสำเร็จในการประยุกต์ใช้กลไกการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ควบคู่ไปกับความชอบธรรมทางสังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้ ด้านหลักความรับผิดชอบ บุคลากรในหน่วยงานและประชาชนร่วมกันขับเคลื่อนให้เกิดผลลัพธ์เชิงสังคมที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน ด้านหลักการมีส่วนร่วม หน่วยงานเปิดโอกาสให้ประชาชนและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจร่วมกันในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่อองค์กร เพื่อผลประโยชน์ของส่วนร่วมที่สามารถขับเคลื่อนร่วมกันของท้องถิ่น/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ด้านหลักคุณธรรม บุคลากรในหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต บุคลากรในหน่วยงานปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการและประชาชน ด้านหลักความโปร่งใส เปิดโอกาสให้ประชาชนและบุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของเทศบาลตำบลหน่วยฝั่งได้อย่างทั่วถึงและข้อมูลมีความถูกต้อง ด้านหลักนิติธรรม บุคลากรที่มีการทำผิดวินัยของเทศบาลสอบสวนและพิจารณาโทษด้วยความเป็นธรรม และด้านหลักความคุ้มค่า บุคลากรมีการบริหารจัดการที่ได้ผลงานที่คุ้มค่าเมื่อเทียบกับเป้าหมายงบประมาณและเวลาที่ใช้ไป บุคลากรมีการให้บริการที่มีมาตรฐาน สะดวก รวดเร็ว และคุ้มค่า ต่อประชาชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรกำหนดเป็นนโยบายบังคับให้หน่วยงานภาครัฐทุกระดับเปิดเผยข้อมูล (Open Data) ในรูปแบบชุดข้อมูลดิจิทัล (Dataset) ที่นำไปประมวลผลต่อได้ (Machine Readable) โดยเฉพาะข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและ KPIs ของโครงการ โดยต้องมีระบบ “Automatic Disclosure” หรือการเปิดเผยข้อมูลโดยอัตโนมัติทันทีที่มีการอนุมัติงบประมาณ เพื่อลดการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในการเลือกเปิดเผยข้อมูลเฉพาะบางส่วน

1.2 ควรกำหนดมาตรฐานการตัดสินใจเชิงนโยบายในโครงการขนาดใหญ่ให้เป็นระบบ “Deliberative Poll” หรือการปรึกษาหารืออย่างเป็นทางการที่มีบันทึกผลการพิจารณาชัดเจน (Reasoned Decision Making) หน่วยงานต้องแสดงให้เห็นว่าข้อเสนอของสาธารณะถูกนำไปพิจารณาอย่างไร หากไม่รับต้องชี้แจงเหตุผลทางเทคนิคหรือวิชาการประกอบ และต้องกำหนดกรอบเวลาการตอบสนองต่อข้อร้องเรียน (SLA - Service Level Agreement) ที่มีผลต่อการประเมินผู้บริหาร

1.3 ควรบูรณาการหลักคุณธรรมและนิติธรรมเข้ากับระบบ Performance Management System (PMS) อย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดให้ “ความโปร่งใสในการบริหารงบประมาณ” และ “ผลตอบรับด้านความยุติธรรมจากประชาชน” เป็นตัวชี้วัด (KPIs) หลักในการเลื่อนระดับตำแหน่ง พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนเกณฑ์การวัดความคุ้มค่า (Efficiency) จากเดิมที่วัดเพียง “การเบิกจ่ายงบประมาณตามวงจางาน” เปลี่ยนเป็น “ผลสัมฤทธิ์เชิงสังคมต่อหน่วยงบประมาณ” (Social Value per Baht) เพื่อป้องกันปัญหาโครงการที่ใช้เงินครบแต่ไม่เกิดประโยชน์จริงต่อชุมชน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรศึกษากับกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ขึ้นในระดับอำเภอหรือจังหวัด เพื่อให้เห็นถึงการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่แตกต่างกัน

2.2. ควรศึกษาในการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ร่วมกับหลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กร

2.3. ควรศึกษาวิจัยระดับความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการนำหลักธรรมาภิบาล (โดยเฉพาะหลักนิติธรรมและความรับผิดชอบ) ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงของบุคลากร พร้อมทั้งออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นการเสริมสร้างหลักคุณธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต

เอกสารอ้างอิง

- จินดารัตน์ สมคะณีย์. (2557). *ระเบียบวิธีวิจัยและสถิติทางรัฐศาสตร์*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. สืบค้นจาก <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>.
- สละ เจริญผล. (2551). *การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานเทศบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี*. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2566). *รายงานประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปี พ.ศ. 2566*. นนทบุรี: สำนักงาน ป.ป.ช.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2562). *คู่มือการจัดระดับการพัฒนาระบบธรรมาภิบาลภาครัฐ*. กรุงเทพฯ: วิซชั่นพรีนซ์ แอนด์ มีเดีย.
- โอฬาร อ่องพะ. (2564). การกระจายอำนาจและปฏิบัติการของการใช้อำนาจท้องถิ่น กรณีการออกเทศบัญญัติตำบลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 12(1), 95–114.
- Kerlinger, F.N. (1986). *Foundations of Behavioral Research*. (3rd Edition). Fort Worth: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.
- Kimmet, P. (2005). *The Politics of Good Governance in the Asian 4*. (Master of Philosophy, Griffith University).